

Digital språkundervisning

Del 3

Modellutveckling av digitala språkcentra

**Rapport
2010**

**SUHF:s språkgrupp
Marcia Sá Cavalcante Schuback, docent i filosofi, Södertörns Högskola**

Finansiär: KK-Stiftelsen

Innehållsförteckning

A. Utgångspunkter för modellutveckling	s. 3
1- Allmänna tankar bakom modellen.....	s. 3
2- Vad är en modell?.....	s. 3
3- Utveckling av distansundervisning – varför?.....	s. 4
4- Några riktlinjer för utveckling av distansundervisning i språk.....	s. 5
5- Behovet av mångdisciplinaritet i språkstudier på distans.....	s. 5
6- Erfarenheter från distansutbildningen i filosofi vid Södertörns Högskola....	s. 7
7- Erfarenheter från undervisning i gamla eller förmoderna språk.....	s. 9
B. Utveckling av modell för digitala språkcentra.....	s. 10
1. Förslag på definition av ett digitalt språkcentrum.....	s. 10
2. Ett simulerat exempel	s.12

A. Utgångspunkter för modellutveckling

1. Allmänna tankar bakom modellen

Enligt den allmänna beskrivningen av tankarna bakom modellen var språkgruppens främsta intentioner

- a) att verka för ökad samverkan mellan universitet och högskolor i stället för konkurrens emellan
- b) att utveckla inte bara antalet språkstudenter utan att även öka kvaliteten i språkstudier på högskola och universitetsnivå
- c) att skapa en ny, dynamisk modell som kan främja undervisningen, inläringen och forskningen i de så kallade "små" ämnena
- d) skapa möjlighet för att främja studier i "udda" språk och därmed bidra till att minska marginaliseringen av olika grupper i samhället.
- e) att främja *flexibilitet* och *individualisering* inom språkstudier med syftet att öka intresse och kvalitet

2. Vad är en modell?

Ordet modell kan definieras på olika sätt¹. Det betyder en parameter i relation till vilken en ny verklighet kan konstrueras och organiseras. I denna bemärkelse har modellen en *organisatorisk* funktion. Modell kan även definieras som orientering för att uppnå en förståelse och möjliggöra en förklaring. I denna bemärkelse har modellen en *kunskapsmässig* funktion.

I syftet att utveckla en modell för digitala språkcentra, har ordet "modellen" använts i både dessa bemärkelser. Modellen ska både bidra med en kunskap om vad det innebär att undervisa språk på distans och bidra till en organisation av språkstudier. Utgångspunkten var insikten att genom en bas av förståelse och förklaring till vad distansundervisning i språk är och kan betyda på högskola och universitets nivå kan ett förslag på organisations modeller utvecklas.

¹ Ordet modell kommer från det latinska *modulus* som betydde ett mått använt för att placera pelarna raka och jämna. Den nuvarande formen modell används först på italienska kring 16 hundratalet i både bemärkelser av förebild och av modell för en målare. Se Eberhard, J. A. *Synonymisches Handwörterbuch*
<http://www.textlog.de/synonyme-muster-beispiel-vorbild-modell.html>

3. Utveckling av distansundervisning – varför?

Digitaliseringen av undervisningen på högskolorna och universiteten utgör en stor och het debatt i hela världen och inte minst i Sverige². Digital undervisning utgör en viktig faktor i diskussionen kring hur akademi och ekonomi kan samverka i den globaliserade världen³. Den globaliserade världen som en era av paradoxer

Den främsta utmaningen består i att kombinera ekonomiska och marknadsekonomiska målsättningar med akademiska bildningsambitioner. Den svåraste frågan blir därmed i hur en marknadsanpassad utbildning kan behålla akademins främsta uppdrag som är att främja hög kvalitet inom bildning och skapande samt att bidra till ett mer rättvist, kritiskt och mänskligt samhälle. Eller med andra ord: hur den ”ekonomism” som råder över det post-moderna samhället kan förenas med akademins humanistiska ambitioner.

Den fundamentala utgångspunkten för föreliggande diskussion är att digitalisering av undervisning ska betraktas som en *teknisk fråga*. Som en teknisk fråga betyder ’digitalisering’ användningen av nya tekniska resurser för att komplettera och utveckla nya pedagogiska dimensioner i undervisningen.

Digitalisering av undervisning förstås härmed inte i första hand som en *politisk fråga*⁴. Som en politisk fråga har debatten kring digitaliseringen av undervisning skett i termer av strategier för utvecklingen av det akademiska systemet. Denna diskussion visar sig dock många gånger tjäna till en strategi för avveckling av fundamentala akademiska och humanistiska dimensioner på högskola och universitetsnivå⁵.

Digitaliseringen av språkundervisning på högskolor och universitet innebär en särskild utmaning, nämligen att kombinera ”effektivitet” och produktivitet med en bredare och djupare förståelse av språket. Språket är inte bara ett ämnesområde bland många andra utan just det som möjliggör bildning, skapande samt ett mer rättvist, kritiskt och mänskligt samhälle.

Olika kunskapsprocesser sker inom och genom språk och det kritiska tänkandet som grund för ett demokratiskt samhälle sker även det både inom som genom språket. Språket är inte bara ett verktyg för kommunikation utan lika mycket tänkandets och historiens bärare. Begreppet ”modersmål” hänvisar till de etiska, politiska och socio-kulturella aspekter som konstituerar människan som ett liv i språket. I allt politiskt förtryck är just modersmålet det som först berövas. Marginaliseringsprocesser sker ofta genom att förtrycka minoritetens språk och därmed dess minne, historia, kultur, seder och vanor.

² Litteraturen som rapporten har utgått ifrån finns angiven vid slutet av del 2. Debatten kring distansundervisning är stor inte bara inom forskningen på detta område utan även i nationell och internationell media. En viktig diskussion kring det virtuella universitetet sammanställdes i några dokument från Unesco, som kan läsas till exempel i; <http://www.unesco.org/iiep/virtualuniversity/overview.php#chapter2>

³ Hernes, Gudmund. *The new century: societal paradoxes and major trends*. (UNESCO:Virtual University, 2006). http://www.unesco.org/iiep/virtualuniversity/media/document/Ch1_Hernes.pdf

⁴ Ett noggrant kritiskt studium av de politiska implikationerna och strategierna kring distansundervisning, IT utbildning, etc. publicerades nyligen i Thomas Karlssons bok *Teknik, retorik, Kritik – Om IT-bubblan och datoriseringen i den svenska skolan* (Carlsson bokförlag, 2009).

⁵ Karlsson, T. op.cit.

Språket bör således definieras som å ena sidan traditionens, historiens och kulturens bärare och å andra sidan som "elementet" i vilket individen och kollektivet skapar sina värderingar och sin värld. Språket är således inte bara en funktionell kod, ett formellt system eller någon slags "levande maskin" som ska dechiffreras utan människans "element".

4. Några riktlinjer för utveckling av distansundervisning i språk

Den första utgångspunkten för att utveckla digitala språkcentra har således varit en bred och djup förståelse av språket som kulturbärande och kulturalstrande faktor i samhället. Språket – oavsett om det är stort eller litet, vanligt eller udda, levande eller dött, modernt eller "gammalt"/ förmodernt – förstås här inte blott som en del av den kunskapssökande människan utan bredare som själva det element i vilket hon kan söka kunskap om världen och om sig själv. Språket förstås därmed som väsentligen integrerat med både tankeverksamheten och den sociala och kulturella praktiken.

Tanken som ligger bakom modellutvecklingen är att främja kvaliteten i språkstudier genom en ökad medvetenhet om språkets fenomen och dess etiska, politiska, estetiska och kulturella plats i människans liv. Denna utgångspunkt medför ett ställningstagande i debatten om globaliseringen, enligt vilken kunskapen i dagens högteknologiska kunskapssamhälle bör öka sitt etiska och mänskliga ansvar lika mycket som det ökar i kvantitativa anspråk. Ambitionen har således varit att "öka" språkbegreppets djup och bredd. Härmed blir det möjligt att tänka en modell för att "öka" både studentantal, intresse för språkstudier såväl som nivå i språkundervisningen.

Den andra utgångspunkten som tagits på fullt allvar var att inte glömma bort att modellerna av digitala språkcentra ska finnas på högskolor och universitet, dvs, inom ramen för forskarförberedande studier. Detta innebär att de ska tänkas både som centra för kunskapsinhämtning och för kunskapsproduktion, både för utbildning och för forskning i specifika områden.

I de olika dokumenten som skrevs inom ramen för språkgruppens arbete diskuteras den forskning som har gjorts om distansutbildning i språk⁶. Men det är av stor betydelse att ytterligare förstärka tanken att språkstudier på högskola och universitet har som mål att främja forskningen i språket.

En spännande fråga är därmed hur möjliga språkcentra kan utvecklas med syfte att främja spetskompetens inom forskningen i olika språkområden. Målsättningen är att uppnå en kvalitetssäker distansutbildning i språk som uppfyller funktionen av att både förmedla (utbildning) och att skapa (forskning) kunskaper.

5. Behovet av mångdisciplinaritet i språkstudier på distans

Digitalisering av undervisningen definieras allmänt som distansundervisning.

⁶SUHF 2008-08-19, "Språkgrupp 2008-2009", s. 3. Detta dokument innehåller även det som heter Bilaga 2, 2008-08-02.

Den nya webbaserade tekniken (som t. ex., videokonferenser, webbkameror, interaktiva dataprogram, white-board, chatt, podcasting, Instant Messaging, etc) medför nya möjligheter för undervisning och har flera pedagogiska fördelar.

En av de mest betydande fördelarna är vad som kallas *social interaktivitet*. De nya tekniska möjligheterna berör både rumsliga och tidsliga aspekter av studierna. Med de nya teknikerna kan lärarna och studenterna träffas utan att fysiskt behöva närvara. De nya teknikerna skapar en annan typ av social arena, en *virtuell social arena*. Den virtuella sociala arenan förenar de som inte delar samma fysiska rum och ger möjligheten att återskapa en förfluten tid interaktivt. Det skapar en ny dynamik individerna sinsemellan i en lärande situationen. I denna bemärkelse kan distansundervisning sägas vara både ”distansundervisning” men lika mycket *närhetsskapande undervisning*, i och med att den virtuella arenan kan föra samman individer från olika platser.

På detta vis utgör den webbaserade tekniken en ny grund för att utveckla *flexibilitet* i studiesammanhang. Den virtuella sociala arenan kan dock *inte* helt och hållet ersätta den reella sociala arenan. Tekniken kompletterar snarare än ersätter det som kan kallas för ”naturliga relationer”. Den optimala digitala utbildningen sker när distansundervisning kombineras med campusundervisning. Det är även genom denna kombination som grundutbildning och forskarutbildning får ett optimalt kvalitetsmässigt utbyte.

Den nya tekniken har även andra pedagogiska fördelar. Även om många studenter har visat sig vara (jfr. del 1 av rapporten) mer konservativa och negativa i relation till distansundervisningen i stort, finns det många studenter som uppskattar det virtuella och dess möjlighet till ökad *interaktivitet i självstudier*. Detta utgör basen för en *individualisering* i utbildningen som inte behöver innebära avsaknaden av intersubjektiva relationer i läroprocessen. Förutom det faktum att distansundervisning möjliggör studier för studenter som bor långt borta från högskolor och universitet eller som arbetar och inte kan följa scheman, kan distansutbildningen även bidra till att öka dynamiken i självstudier.

Den virtuella texten (kursmaterial, information, källmaterial, mm) som även kallas *hyperlink* och *hypertext* möjliggör nya former av aktion och interaktion i kunskapsprocessen och i sökandet efter kunskap. Den överbryggar rumsliga och tidsliga avstånd och gör de ”tråkiga” inslagen i studierna mer dynamiska. De kan användas för att underlätta och göra inlärningen mer dynamisk, men även underlätta utövandet av olika färdigheter. De nya teknikerna medför således nya dimensioner såväl i de individuella och sociala aspekterna av studerandet som i de olika momenten kring kunskapsprocessen. I denna bemärkelse kan distansundervisningen också beskrivas som en *månginriktad undervisning*.

Frågan om distansundervisning i just språk är också av flera skäl en bra utgångspunkt för en grundlig pedagogisk diskussion om distansundervisning även i andra ämnen på högskola och universitet. Dels för att språket redan är det ”grundelement” i vilket all kunskapsinhämtning och kunskapsproduktion sker. Men också för att språket i sig redan är ett märkligt samspel mellan distans och närhet.

Den kunskapssökande människan är så nära språket att den inte kan hitta en plats utför språket för att undersöka det. Språket kan både närma människorna sinsemellan och skapa en distans mellan dem. Språket kan dessutom göra det som är frånvarande närvarande genom att

aktivera en tanke eller ett minne. Språket självt utgör en virtuell närhet till vårt kulturella minne, till tänkandet, traditionen och världsåskådning.

Orden och de språkliga strukturer som används i ett levande språk aktualiserar, på ett implicit och omedvetet sätt, traderade innebörder och betydelser. På det sättet är språket som talas här och nu bundet till det som har sagts och menats tidigare och pekar mot ett kulturellt och historiskt sammanhang. Språket binder ihop dåtiden, nutiden och framtiden. Ett språk kan binda ihop olika kulturella rum och samtida platser. Språket har självt virtuella dimensioner.

Med hänsyn till alla dessa dimensioner som ingår i en bredare och djupare syn på språkets fenomen har grundtanken i arbetet med modellutveckling varit att ett digitalt språkcentrum på högskola och universitet bör vara ett *mångdisciplinärt språkcentrum* och en *gemensam plattform* för utbildning.

I stället för att tänka utifrån en modell som samlar olika språk och enbart språkrelaterade ämnen ville vi föreslå som grundinriktning att nya digitala språkcentra integrerar i första hand humanistiska ämnen i olika konstellationer. En integration mellan språkstudier, tanketraditioner, litteratur och socio-kulturella praktiker skulle bidra till att aktualisera språkstudiernas roll i de nya krav som vår globaliserade värld ställer på akademiska studier. Denna integration kan även utvecklas i andra riktningar genom att föra samman språkstudier med studier i natur- och samhällvetenskapliga och tekniska ämnen.

För att utveckla dessa idéer kan vi även ta del av erfarenheter från distansutbildningen i ett ämne som filosofi samt från utbildning i vad som kan kallas "gamla" eller förmoderna språk. Det som i båda fallen står i pedagogiskt fokus är på samma gång hur något avlägset eller *distant* förflutet kan göras närvarande, men också hur tänkandet och språket är intimt bundna till såväl estetiska som kulturella, politiska och etiska dimensioner.

6. Erfarenheter från distansutbildningen i filosofi vid Södertörns Högskola

När filosofiämnet på Södertörns högskola började med distansundervisning i filosofi 2004 var vi först i Sverige med att erbjuda detta. Det som började på prov med en kurs i filosofins historia har nu etablerats som ett fast kursutbud med för närvarande två kurser fortlöpande varje termin.

De första åren innebar ett sökande efter såväl metod som pedagogik (samt till en viss del en anpassning till rådande teknik) eftersom det innebär väsentliga skillnader att undervisa på distans jämfört med campusundervisning.

Dessutom har idéer och uppslag nåtts genom att granska de lärosäten som internationellt sätt ligger i framkant vad gäller distansutbildning (England, Holland, Australien och USA). De flesta av dessa lärosäten har förhållandevis mycket information utlagd på nätet, och en intressant tendens är att ju högre ambitionsgrad man har desto högre är öppenheten på nätet.

Under de sista åren har en väl fungerande modell etablerats på Södertörns Högskola med förhållandevis goda resultat. Genomströmningen av studenter är dock här, i likhet med många

andra distansutbildningar, relativt låg. Den pedagogiska utmaningen ligger främst i frågor kring hur distansundervisningen i filosofi kan främja ett kritiskt och självkritiskt tänkande samt erövrandet av en lång och mångfaldig tanketradition.

En i sammanhanget viktig erfarenhet från distansutbildningen i filosofi vid Södertörn är att ämnet, som företrädesvis studeras genom originaltexter, leder till att studenterna själva blir delaktiga i det filosofiska tänkandet redan från början. Till skillnad från andra studier inbjuds och förväntas kursdeltagarna att *själva* börja reflektera filosofiskt genom att lära sig förstå och bemöta exempelvis Aristoteles kritik av Platon. Det blir således inte bara ett studium av äldre och förflutna tänkandet, utan ett uppväckande av det tankemässiga i olika traditioner för var och en av studenterna. Här är det således inte primärt ett förflutet, dött tankegods som vi tittar på som från ovan.

Centralt här är att detta tänkande aktiveras genom vår läsning och aktiverar därmed även vår förståelse av samtiden. Grunden till detta perspektiv på filosofihistoria är hämtad från det senaste seklets mest framstående landvinningar inom fenomenologi och hermeneutik, som utgör spjutspetsen i en stor del av den humanistiska forskningen idag. Genom att lyfta fram alternativa möjligheter för att förstå hur det förflutna och nutiden samverkar med varandra öppnar sig det förflutna som en potential för nytänkande. Därmed förändras även förståelsen av samtiden, här betraktad på ett djupare plan än den tekniska utvecklingen, eftersom den inte längre erfars som en högre slutpunkt. Istället kan det tidigare tänkta visa vägen för en mer mångfacetterad och rikare förståelse av nuet och framtiden.

Den pedagogiska omställningen som distansundervisning innebär tar även hänsyn till det omfattande forskningsmaterial som nu finns tillgängligt, både från svenska och utländska forskare, i form av avhandlingar, diskussionsforum på nätet och tidskrifter som är helt ägnade åt distansutbildning och pedagogik.

Erfarenheterna från filosofin bekräftar forskningen inom området och visar att det går att bedriva högkvalitativ undervisning på distans. Genom att stimulera var och en av studenterna att ta ansvar för sin läsning och att följa upp hur studenterna tar del av en tradition och aktualiserar den i sin egen samtid, blir det möjligt att både säkra kvaliteten i studier och att främja vidare studier.

Avslutningsvis återges här några röster från våra Studentutvärderingar från Södertörns distansfilosofi, eftersom det också är nöjda studenter det i sista hand handlar om:

”Roligt att det funkar att kommunicera o faktiskt tillägna sig kunskap såhär utan reella träffar.”

”[...] jag håller också med dig om att det är väldigt givande att föra dialoger på detta sätt, i en föreläsningssal finns inte dessa möjligheter. En fin erfarenhet att ta med sig, det här skulle man verkligen kunna kalla ett dialogiskt klassrum - ala Dysthe.”

”Håller med [...] om att upplägget är bra och jag skrev ju i min presentation att jag såg fram emot givande diskussioner - något som verkligen har uppfyllts här tycker jag.”

7. Erfarenheter från utbildning i "gamla" eller förmoderna språk

Denna korta presentation av den pedagogik som utarbetats på filosofin kan med fördel användas även på språkstudier, både förmoderna och moderna, när språkstudier aktivt kopplas samman med deras kulturella arv och tanketraditioner.

I studier av vad som kan kallas "gamla" eller förmoderna språk som exempelvis; koptiska, hebreiska, arabiska, antik grekiska och latin, klassisk kinesiska, persiska, sumeriska, m.m. blir denna mångdisciplinära och månginriktade pedagogik påtaglig och ytterst nödvändig.

Dessa språk kan kallas "gamla" i bemärkelsen att de på ett mycket påtagligt sätt presenterar hur det förflutna är närvarande i nuet. De visar en distans som gör sig nära, ett minne som gör sig levande för att kunna bli till kunskap.

Det ovan skisserade perspektivet på "gamla" eller förmoderna språk visar att de inte längre behöver ses som ett musealt arv. De kan och bör istället betraktas som en levande resurs för såväl samtid som framtid. Det som förefaller vara det mest främmande och avlägsna för oss, här och nu, visar sig istället vara en tillgång för att på ett klarare och mer genomtänkt sätt förstå det som är oss närmast. För samtidigt som studiet av t. ex. förmoderna språk givetvis har sitt eget självberättigande, så sker detta studium i nuet och färgas därför av samtiden. De frågor med vilka vi närmar oss de antika språken och deras livsvärldar är bestämda av vår nuvarande horisont, och de svar vi får kastar därmed även ljus på vår samtid.

Distansstudier i "gamla" eller förmoderna språk vinner därför en position som är radikal i dubbel bemärkelse. För det första uttrycker ämnet det som är mest fjärran i såväl tidslig som rumslig bemärkelse men som dock fortfarande lever kvar som ett kulturarv och en tanketradition. De förmoderna språk visar på ett påtagligt sätt de virtuella dimensionerna i allt språk och kan därmed visa hur det som är fjärran i tid och rum utgör en närvaro i vår samtid. Nya sätt att levandegöra ett studiematerial kan enkelt utvecklas.

För det andra är dess metod baserad på en närvaro som kan vara tekniskt förmedlad och därmed fördjupad; texttraditionen förnyas genom hypertexter och länkar, övningen av grammatik dynamiseras, fonetiska studier vinner musikaliska dimensioner, semantiken berikas genom en större kontext av socio-kulturella och världsåskådande perspektiv.

På detta sätt kan användningen av ny teknik i studier som förmoderna språk erbjuda väsentliga dimensioner för att utveckla modeller av digitala språkcentra även studiet av moderna levande språk.

I den tilltagande globaliseringen där utbyten mellan olika kulturer sker i en ökad grad och hastighet innebär mötet med främmande och avlägsna språk och kulturer allt viktigare utmaningar. Det utgör en motvikt mot homogeniseringen av såväl språket (när engelskan blir till *lingua franca*) som av den "information" som cirkulerar som vara och kvantitet.

Mötet med andra språk i både tid och rum konfronterar vår egen samtid med andra möjligheter och tvingar oss därmed till både kritik och självkritik. Antik grekiska och latin, klassisk kinesiska, persiska, arabiska och sanskrit, t. ex., är alla väsentliga byggstenar i vår värld som den ser ut idag, även om det kan vara svårt att vid första anblicken förstå på vilket sätt detta har skett. Det är i mötet med tidiga och samtida språk och kulturer som vi på allvar

kan få syn på det djupaste i vår västerländska, europeiska identitet och även på det som avviker från denna.

Det är också en uppgift där den eurocentrism (politiskt, ekonomiskt och kulturellt) som råder kan bemötas kritiskt genom att den europeiska identiteten reflekteras i en annan spegel. Det är således fullt möjligt att hävda att det endast är i mötet med det som är avlägset för oss inte bara i rum utan även i tid som vi kan erhålla en sann förståelse av vilka vi är och vilka vi kan komma att bli.

I de "gamla" eller förmoderna språken konvergerar en mängd frågor och tankar som ligger bakom utmaningen att utveckla en modell för distansundervisning i språk. De behandlas som "små" språk på grund av det begränsade studentantalet. De betraktas som "udda" på grund av deras svårighet och komplexitet. De är relaterade till olika kulturtraditioner som historiskt men även idag, åtminstone i några fall, har erfårit och erfår segregering och marginalisering. Med hänseende till dessa faktorer erbjuder de så kallade "gamla" eller förmoderna språken ett utmärkt incitament för att utveckla modeller av digitala språkcentra.

För att tänka vidare kring dessa utgångspunkter, riktlinjer och tankar har undertecknad samlat en grupp av lärare på Södertörns högskola för att utveckla en modell av digitala språkcentra. Gruppen bestod av Nicholas Smith, doktorand i filosofi och ansvarig för distansutbildningen i filosofi på SH, fil dr. Anna-Pya Sjödin, indolog med specialisering i indisk tanketradition, fil dr. Hans-Roland Johnsson, hellenist och litteraturvetare och Soraya Guimarães Hoffner, doktorand i filosofi från Brasilien men även medietekniker som har vistats på SH som utbytesstudent (ht 09). Tyngdpunkten i gruppen är antika språk, filosofi, filologi, indologi, tanketradition och litteraturvetenskap. Grundidén var att samla kunskap om distansundervisning i både filosofin och gamla eller förmoderna språk eftersom båda dessa områden aktualiserar centrala utmaningar. Dessa utmaningar handlar om levandegörandet av relationerna mellan tanke och språk i såväl rumsligt som tidsligt avstånd, mellan minne och skapande, mellan tradition och innovation. Utifrån detta perspektiv r vi kunnat betrakta den särskilda pedagogiska utmaning som dessa typer av studier medför som en allmän bas för digitala språkstudier på högskola och universitet i stort.

B. Utveckling av modell för digitala språkcentra

1. Förslag på definition av ett digitalt språkcentrum

Med utgångspunkt i de olika dokument som redigerats på uppdrag av UNESCO i syfte att granska och utvärdera världsutvecklingen av IT utbildning finns det tre grundmodeller som kan användas. Den första modellen är klassrumsundervisning som använder sig av webbaserade teknologiska resurser. Den andra modellen är undervisningen som sker enbart på distans, i ett "on-line klassrum". Den tredje modellen är den så kallade "blandade modellen" i vilken campusundervisning kombineras med distansundervisning.

Ett digitalt centrum av språkstudier på högskolor och universitet kan definieras på liknande varierade sätt. Det kan definieras som en fysisk enhet vid ett lärosäte vars främsta egenskap är att använda sig av teknologiska resurser i undervisningen. Det kan även definieras som ett

rent virtuellt centrum där olika kurser, olika lärosäten och olika resurser kan samspela och integrera virtuellt. Det kan därutöver definieras som en kombination av de två tidigare definitionerna. Som kombination av ett centrum i reell och i virtuell betydelse skulle ett digitalt språkcentrum svara mot en *gemensam plattform* för utbildning i språk som följer en uttalad *månginriktad och mångdisciplinär* undervisningsstruktur.

Den stora debatten kring fördelarna med en blandad modell av utbildning, den som kombinerar campusundervisning med distans undervisning (Bates, 2001)⁷, kretsar främst kring den ekonomiska, administrativa och organisatoriska fördelningen mellan campus och on-line aktiviteter.

Vårt förslag för en modellutveckling av en månginriktad undervisning i språk tar en annan utgångspunkt. Det utgår ifrån de *pedagogiska fördelarna* med en sådan blandad modell. Med en sådan utgångspunkt får frågorna som t. ex. ”mot vilka studenter riktas on-line undervisning och mot vilka riktas campus undervisning” en annan typ av svar. När vi i båda typer av undervisning upptäcker en grundlig pedagogisk interaktion blir svaret inte längre ”den första avser främst livslånglärande studenter och den andra avser en annan typ, etc”. Svaret blir således att undervisningen riktas mot alla sorters studenter eftersom språkstudier kräver både delarna i en interaktion. På samma gång skulle denna kombination möjliggöra för olika typer av studenter att utveckla sig på ett varierat sätt.

I stället för att tänka distansundervisningen utifrån enbart ekonomiska och marknadsanpassade problem och syften föreslår vi en förankring av distansundervisningen i de pedagogiska fördelarna som den nya teknologin erbjuder och att använda denna undervisning som ett medel för att utveckla kunskapsprocesser och kunskapsproduktion.

Att tänka i termer av *gemensamma plattformar för utbildning* gör det möjligt att utveckla olika nivåer av samarbete mellan olika lärosäten, mellan olika ämnen, mellan olika forskningsområden. Eftersom en gemensam plattform (eller centrum i denna bemärkelse) kan existera rent virtuellt blir det inte nödvändigt att avskaffa existerande utbildningar eller att centralisera olika utbildningar i enstaka lärosäten. Samtidigt som en rent virtuell arena alltid har en reell bas (en dator, ett rum, etc), blir det fördelaktigt att samordna olika tekniska system för undervisningen vid varje inblandat lärosäte och att bilda teknologiska resurscentra vid olika lärosäten.

Detta skulle medföra både administrativa och ekonomiska vinster. En organisation av digitala språkcentra i termer av gemensamma plattformar för undervisning och forskningsinriktade studier i språk skulle innebära en organisation av virtuella arenor för utbildning i språk. Denna ”virtuella” organisation skulle vara kopplad till olika institutioner, olika ämnen och forskningsområden. På detta vis skulle det svåra arbetet med kvalitetssäkring av distansutbildning kunna underlättas och utvecklas samt finna mer innovativa tillvägagångssätt.

⁷ <http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001262/126230e.pdf>

2. Ett simulerat exempel

Simulerad webb-kurs i Sanskrit

Under arbetet med modellen upptäckte vi att det fanns en mängd olika öppna, dvs gratis, hjälpmedel för språkinläring att tillgå på nätet. Vi insåg också att det var mycket vi inte visste var möjligt när vi inledde arbetet. För att förmedla några av de möjligheter som vi upptäckt finns för att lära ut språk på nätet har vi sammanställt en simulerad hemsida för en webbaserad kurs i Sanskrit.

Hemsidan är konstruerad i ett öppet system som kallas för Joomla. När vi använt oss av gratis-versionen är mängden uppladdningsbar information begränsad. På grund av detta är simuleringen också begränsad, vi har tex inte kunnat lägga upp en riktig chatt-sida eller ett riktigt seminarierum med uppkoppling mot webbkameror. Istället försöker vi åskådliggöra detta genom bilder. Anledningen till att materialet och presentationen är på engelska är att vår webb-master inte talar svenska.

Tanken bakom de olika inlärningsätterna som tas upp på hemsidan, se under rubriken "Week one", är att materialet skall förmedlas till så många sinnen som möjligt, vilket är viktigt i språkinläring. Till exempel att lyssna på språkets ljud, att se alfabetets uppbyggnad och att låta handen följa de olika bokstävernas linjer ger en sammanhållen upplevelse av det som lärs in.

För att få tillgång till webb-platsen gå in på följande länk (om sidan inte öppnas automatiskt när du klickar på länken, kopiera länken från dokumentet och klistra in den i webbläsarens adressrad): http://sanskrit.freehostia.com/joomla_1.5.9/

Litteraturförteckning

Alford, D. & Pachler, N. (2007). *Language, Autonomy and the New Learning Environments*. Oxford/Bern: Peter Lang.

Bates, Tony. *National Strategies for E-learning in post-secondary education and training in Fundamentals of Educational Planning* – No. 70 (Paris:UNESCO, 2001)

Enochsson, A-B & Rizza, C. (2009). *ICT in Initial Teacher Training: Research review*. OECD: EDU/WKP (2009)17.

Gagnestam, E. (2009). SUHF:s språkgrupp 2008-2009. Rapport 2009-04-08.
http://www.suhf.se/web/rapport_sprakgruppen.aspx

Hernes, Gudmund. "The new century: societal paradoxes and major trends" in D'Antoni, Susan, editor. *Virtual University: Models and Messages* (UNESCO,2006).
http://www.unesco.org/iiep/virtualuniversity/media/document/Ch1_Hernes.pdf

Högskoleverket. (2008). *E-learning quality. Aspects and criteria for evaluation of e-learning in higher education*. Report 2008:11 R. Stockholm: Högskoleverket.

Jones, S. 1999. *Doing Internet Research: Critical Issues and Methods for Examining the Net*. Thousands Oaks, Calif: Sage.

Karloss, Thomas. *Teknik, retorik, kritik – Om IT-bubblan och datorisering i den svenska skolan* (Carlsson bokförlag, 2009).

UNESCO. Virtual University and e-learning.
<http://www.unesco.org/iiep/virtualuniversity/overview.php#chapter2>

U.S. Department of Education, Office of Planning, Evaluation, and Policy Development. (2009). *Evaluation of Evidence-Based Practices in Online Learning: A Meta-Analysis and Review of Online Learning Studies*. Washington, D.C.: U.S. Department of Education.

Utbildningsdepartementet. (2008). IT i lärarutbildningen. Promemoria, 2008-09-10. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Web-adresser: www.enqa.net 2009-03-03
www.ed.gov/about/offices/list/opepd/ppss/reports.html 2009-12-09